

Nekoliko primjedaba na Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije

- najopćenitija je primjedba to da **Strategija OZT dijelom nudi nešto drugo od aktualne politike Ministarstva**, ali time nudi da se znanstvenici **ne bave stvarnošću nego ponuđenim nestvarnim konstrukcijama**. Stvarna je politika ukinula znanstvene projekte koji mogu održati makar minimalni znanstveni pogon u zemlji i prebacila odgovornost na Zakladu koja uopće nema takvu zadaću (uz ostalo ne podupire otvaranje novačkih radnih mjesta, pokriva malen postotak mogućih projekata i većinu znanstvenika ostavlja izvan pogona itd.), uskratila je potporu velikomu dijelu znanstvenoga izdavaštva i časopisa, ne omogućuje ni održanje znanstvenoga podmlatka u javnim znanstvenim ustanovama, a kamoli razvoj djelatnosti, administrativno se rješava i najboljih znanstvenika u dobi za mirovinu ako si sami ne osiguraju izvore prihoda za plaće (predlažu se nemogući načini za to, npr. iz europskih projekata!), itd. (To je prigovor koji je snažno istakao i g. rektor prof. dr. sc. Bjeliš na Senatu pa se ne mora navoditi u mojoj varijanti osim ako se prosudi da ona nudi neki dodatan dobar argumenat.)
- Strategija OZT predstavlja se kao da se nastavlja na Smjernice za strategiju HAZU, koje je svojevremeno potakla i inicijativa Sveučilišta u Zagrebu, a koje je i MZOS objavilo na svojoj mrežnoj stranici te se može činiti da su ju HAZU i Sveučilište sustvarali. Na primjeru humanističkih znanosti, međutim, očito je da je sve ono što je u Smjernicama predstavljalo pravu viziju strategije iz „Strategije OZT“ izostalo, a u prvome redu popis od 7 prioriteta u budućim istraživanjima na tome području. Ono što je ostalo nije strategija razvoja! I **nema kontinuiteta s prethodnim Smjernicama HAZU ni inicijativom Sveučilišta koji su samo zloupotrijebljeni za pokriće**, a onda izbačeni iz Strategije, a to je bitno javno reći! **„Strategija OZT“ bez tih prioriteta u istraživanjima čini nam se neprihvatljivom, odnosno lišenom upravo strategije!**
- Ono što je ostalo, ili što je uneseno, sadrži opasne birokratske ili komercijalne elemente kao što su zahtjevi da se **studijski programi** analiziraju „prema sadržajima i usklađenosti ishoda učenja i kompetencija koje se njima stječu **s realnim potrebama društva**“ (str. 94). Pri tome se naglašuje da „među studijima... dominiraju programi iz područja društvenih (302) i humanističkih znanosti (293)...“ i ta se njihova „dominacija“ mora „racionalizacijom“ srezati. Pri tome nije jasno hoće li se rezati brojni (gdjekad možda i ishitreni) programi preddiplomskih, diplomskih i doktorskih studija iste struke, npr. povijesti, pa i na istoj ustanovi, ili samo programi „gotovo identični drugima“, ili će se rezati npr. programi studija manjih (a možda i većih) jezika i književnosti (poput rumunjskoga, slovačkoga, mađarskoga, nizozemskoga, portugalskoga, a možda i nekih velikih jezika i književnosti kao kineskoga itd.), jer po nečijem mišljenju možda trenutno ne odgovaraju „realnim potrebama društva“, iako oni predstavljaju različite struke i time različita područja znanja. Osim administrativnih i profitnih kriterija, **trebali bi vrijediti i kriteriji očuvanja struka i područja znanja** ako se već procjenjuje suvišnost nekih programa. Tko zna kako je teško izgraditi takav studij, znat će koliko je destruktivno ugroziti ga.
- Jednako se neodgovorno govori o „redefiniranju“ znanstvenih „kriterija za područje društvenih i humanističkih znanosti“ s obrazloženjem da će se kriteriji postupno podizati, pogotovo u područjima u kojima su oni niži“ (str. 108). Domaći umovi pri tome ne znaju da su **dosadašnji kriteriji u humanističkim znanostima u europskim znanstvenim tijelima**

ocijenjeni najboljima u Europi poslije norveških, kao ni to da je zbog njih u Hrvatskoj **napredovanje u znanstvenim zvanjima u humanistici išlo sporije nego u svim drugim znanstvenim područjima osim prirodnih znanosti** (analiza dr. sc. Đure Miljanića). Ne tvrdim da se ne mogu postepeno pooštavati, to je bio i prijedlog prošloga Područnoga vijeća za humanističke znanosti, ali sumnjam da će se zamijeniti boljima. Odakle takve paušalne ocjene, osim iz neznanja, predrasuda ili nekih neizrečenih namjera?

- Smatramo da je „uvođenje kontinuiranoga obrazovanja nastavnika kroz posebno dizajnirane kolegije koji bi bili preduvjet za preuzimanje nastavničkih obveza, a i uvjet za izbor u znanstveno-nastavno zvanje“ (str. 107) neozbiljno, pa i groteskno. Nemamo ništa protiv toga da se takvi kolegiji besplatno i neobavezno ponude, a pogotovo informatički tečajevi, da bi se nastavnicima pomoglo, ali nam se čini nakaradnim da vrhunski profesor teorijske fizike, mikrobiologije ili klasične filologije **ne bude izabran u znanstveno-nastavno zvanje jer nije pohađao neki pedagoško-didaktičko-psihološko-metodički tečaj** prethodne godine! To je neozbiljno shvaćanje sveučilišne nastave. Osim toga, tada bi trebalo onemogućiti znanstvenicima s najboljih instituta, poput Instituta Ruđer Bošković, svako sudjelovanje u nastavi ako ne prođu pedagošku izobrazbu na studiju i ne nastave redovito pohađati pedagoške tečajeve, što smatramo jednako neozbiljnim.

Dodatak: Prioriteti u humanističkim znanostima iz Smjernica HAZU – na znanje:

3.4.6 Prioriteti istraživanja u humanističkim znanostima

Humanističke znanosti imaju u programu *Obzor 2020.* posebnu ulogu, kako je to obrazloženo u odjeljku 3.3.5., ali moraju odigrati i presudnu ulogu u daljnjoj izgradnji i očuvanju hrvatskog identiteta, kao što je to opisano u odjeljku 3.2.

U tome smislu na području humanističkih znanosti vrijedilo bi poticati ove prioritete u istraživanju: (1) etička i bioetička pitanja – interdisciplinarno vezana uza sva područja znanosti; biomedicinsko, biotehnološko, prirodnoznanstveno, tehničko i društveno; (2) prikupljanje dokumentacije, snimanje i digitalizaciju hrvatske književne, umjetničke, muzikološke, znanstvene, filozofske i teološke baštine te arhivske građe, odnosno njihovu obradu, objavljivanje i istraživanje; (3) prikupljanje, istraživanje i dokumentaciju hrvatske arheološke, povijesne, povijesnoumjetničke, antropološke, etnološke i etnomuzikološke baštine radi očuvanja hrvatskoga nacionalnog identiteta; (4) teorijska i primijenjena istraživanja u svim filološkim granama; (5) skupljanje, prezentaciju i proučavanje korpusa hrvatskoga jezika i književnosti; (6) jezične tehnologije za hrvatski jezik; (7) istraživanja svjetske kulturne (jezične, književne, umjetničke) baštine, bez koje nijedna nacionalna kultura ne može ravnopravno sudjelovati u europskoj i svjetskoj kulturi.

Mislav Ježić, red. prof. (Filozofski fakultet)